

Meie Aeg

Nº 5 1940

VANEMAD LAPSED KODU

On õnnelikke lapsi, kes võivad enesega kaasas kanda kauneid mälestusi lapsepõlvest ja vanemate kodust. Ja kuidas suudaksid ja võiksid nad unustada hella hoolitseva ema ja ennastsalgavalt töötava isa, ning kõike seda ilusat, mida pakkus neile elu ühes vanematega! Neil oli kodu, kus neid armastati ja aidati, kus neile kaasa tunti ja neid mõisteti. Lapsed on uhked niisugustele vanematele, kes neile andsid ja tegid kõik, mis suutsid, et kindlustada parim tulevik ning jätta neile kodust õnnelikumad mälestused. Õnnelikud on ka vanemad ise, kui nad ei ela iseenestele, vaid oma lastele.

Mispärast aga on see nii, et ainult üks osa lapsi ja vanemaid elavad õnnelikult ja nende kodu on neile kõik? Vanemate ja laste ühiselu ja perekonna õnnelikkuse saladus on juba ammu avastatud, kuid paljud ei püüa seda teostada. Tee kodusele õnnele peitub üksteise mõistmises, üksteisest arusaamises ja armastuses. Vanemate ja laste vahel valitsev vaim ja meelsus annab kas õnneliku või õnnetu kodu. Mõelgem, milline suur vastutus lasub vanematel oma kodu heakäekäigu määramisel.

Kõige lähedasemad ja armsamad inimesed on lastele vanemad. Seepärast on ka vanematel võimalus tungida lapse hingele kõige lähemale ja võita tema usaldus, austus ja armastus. Need kolm peab iga vanem pidama silmas. Kui on saavutatud see, siis on vanemate sõna püha ja usaldatav ning kõik nõuanded ja õpetused saavutavad siis eesmärgi. Vanematele on tähtis, et nende vahekord lastega püsiks hea. Laps sulgeb vanemate karmuse või hoolimatuse puhul oma tundliku hinge, sest ta näeb, et teda ei mõisteta. Hea vahekorra alalhoidmiseks tuleks lapsi kasvatada võimalikult heaga ja olla neile sõbraks. Headusel on see imevõim, et ta äratab ka teistes ellu samasugused tunded. Kuna lapse hing on nii õrn vastu võtma kõike ja reageerima kõigele, siis peaks see asjaolu hoiatama vanemaid suurele ettevaatusele sõnades ja tegudes.

Elu on tihti väga vali ja karm. Raske töö ja mure tahavad röövida vanemalt igasuguse rõõmu ja lahkuse. Neil on raske olla hea oma laste vastu. Kuid vanemad ei tohi unustada, et nad elavad oma lastele, kes on nende tulevik.

Nii vanematel kui ka lastel, eriti aga lastel, tuleb olla teadlik hädaohtudes ja vaenlastes, mis varitsevad nende kodu ja õnne. Ema ja isa pea-

MURETA JA VABA. Mitte vanemate jõukus ei ole selles oluline, vaid vanemate õige käitumine, mis arendab lapses hingelise tasakaalu, kasvatab temas enesekindluse, tegevustahte ja lugupidamise kaasinimeste vastu.

vad seisma üksteise kõrval ja kaitsma oma kodu. Ja lapsed, nähes vanemais oma heaolu kaitsjaid, astuvad varsti vanemate kõrvale. See on vaid õnneks vanemaile, näha kuidas kogu pere üksmeelselt seisab koduse õnne ja rahu eest.

Mis on siis meie kodude ja perekondade õnnelikkuse vaenlased? Mõtleme arusaamatustele, isekusele, uhkusele, järeleandmatusele, kadetusele ja vihale. Kas ei ole need röövlid, kes tahavad tungida meie kaunisse kodusse! Kui palju elulaevu on küll hukkunud alkoholi voo-gudes. Selle vastu peavad vanemad kaitsma endid ja oma lapsi. Olgem karsked ja vältigem õnnetused, mida ei paranda aastad ega elu.

Kodu õnnelikkuse püsivus oleneb sellest, kas see on rajatud armastusele ja usule. Armastus seab ühte südamed, ja usk Jumalasse ehk jumalakartlik elu kaitseb kõige välise ja halva vastu. Kristlikus perekonnas on rahu, rõõm, armastus ja üksmeel. Neid ei sega viha, uhkus ega kangekaelsus; ei kiusa alkohol ega rõhu selle halvad tagajärjed. Kristlik kodu on isa kuningriik, ema maailm ja laste paradiis.

Vanemad, elage ja töötage nõnda, et oleksite oma lastele heaks eeskujuks ja jätaksite neile kaunid mälestused kodust! V. SUVE.

ELU ON ÜLIM VÄÄRTUS

Õigesti elatud elu on suurim meisterteos.

Kujur voolib ja töötab oma töö juures palju kuusid, kuni valmib lihtsast kivimürakast soovitav kuju. Ja kui see kord on valminud, siis iga joon ja pind selles kõneleb meistri hooldest, kes on suure andumusega oma huvialale tarvitanud haamrit ja peitlit. Nii mõnigi kuju kahjuks ei õnnestu tegija käes. Materjal võib olla rabe, aga ka meistri teadmised võivad olla piiratud.

Küll vist vähe hõbejuukselisi hallpäid võib oma elu lõpul öelda, et nad ei tahaks midagi muuta oma elukäigus. Nii paljusidki on kuulnud ütlevat, et nad tahaksid uuesti otsast alata ja teisiti elada. Ja kui palju kibedaid kahetsuspisaraid on valatud õnnetu elu üle. Miks? Kas on siin süüdi materjal või meister?

Suure Looja käte alt on kõik loodus tulnud välja heana. Nii nagu kaunis ja täiuslik on iga õis; nii nagu täis värskust ja elu on iga rohuline; nii nagu vägevatena kerkivad taeva poole kõrgete puude ladvad; nõnda ka inimene on loodud täiuslikuna. Kaunina on vormitud inimkeha, täiuslikuna valmistatud iga üksik organ, millest vaimustub ka ülemlaulik oma värssides. Ja kui meie ümber lippavad punapõselised ja tervisest lõkendavad lapsed, — kui näeme nende ilu, värskust ja jõudu, — siis peame küll ütlevat, et elu on ülim väärtus. See väärtus on usaldatud meie kätte, et me teeksime sellest meisterteose.

Miks on aga mõned inimesed elu võõraslapsed? Midagi nende elus ei näi õnnestuvat. Alati on nad rõhutatud ja kurvad. Milleski nad ei näe head ja kedagi nad ei usalda. Nende tulek seltskonda tundub rõhuvana nende kaastlastele. Kui küsida, mis võiks aidata neid isikuid, siis tekib tahtmine leida nende õnnetuse põhjus. Ja tihti leiame, et nad pole õppinud tundma elu kõrget väärtust. Peagu kogu nende kitsas silmaring keerleb ainult enese ümber. Nad ei näe palju kaugemale. Nad ei huvitu looduse ilust, ei kuule lindude sillerdamist ega haista lillede lõhna. Nad ei märka punavat taevast, kui see õhtuhämaruses meenutab äsja laskunud päikeseketast. Kõik, mida nad näevad, paistab läbi õrna enesetunde varjude.

Elu on siiski väärtus ainult nii palju, mil määral on suudetud endast jätta väärtusi ühis-

SAADA VANAKS ja näha oma elu kordaminekut võib ainult see, kes elab targasti, hoiab oma tervist, omandab järjest uusi teadmisi parema töö tegemiseks ning on oma lahkusega teistele lähedane.

konda. Ja neid väärtusi mõõdetakse selle järele, mis on tehtud teiste inimeste heaks. Keegi ei hinda seda, mis sa oled teinud enese hüveks. Küll aga ollakse õnnelikud siis, kui sa püüad rõõmustada teisi.

Elus on palju ilu, ja kindlasti rohkem head kui halba. Õnnelik on see inimene, kes suudab ka varjude taha näha päikest, mis on ju varjude tekitaja, ja kes pilvedes näeb kastet, mille läbi maa kasvatab vilja. See, kes oskab üle saada vihast, kadedusest ja haavumisest, on säästnud palju energiat elu ilu imetlemiseks. Ja kui su võimed ei ulata mingi asja saavutamiseks, siis tee rahulikult seda, mida sa suudad, küll ajajooksul suudad sinagi rohkem, kui praegu. Kui oled lahke ja õiglane ka nende vastu, kes sind ei armasta, siis kasvatad enesele uusi sõpru. „Ära tee teistele seda, mis sa ei taha, et sulle tehakse,“ manitses suur Õpetaja. Seda nõuannet järgides saame oma elule palju väärtust juure.

Nõnda siis, kui oleme elanud kuuleliku lapsepõlve, voorusliku noorpõlve, tasakaaluka täisea ja targa vanaduse, siis võime mõista, et elu on ülim väärtus, mida on rõõm elada ka kõige raskemas olukorras. V. VIIRSALU.

Inimene — võõras enesele ja teistele

Kodu hea vaim aitab seda puudust kaotada

H. Pitt.

Praegu, kus on käimas rahvaste vaenutegevus, on seda selgemini läbi näha, et inimesed on võõrad üksteisele. Inimestel tuleb elada koos, leida ühine eluase siin maakeral. Ja neil ei ole ainult ühine eluase, vaid kogu nende elu on üksteisest. Igüht kannab ühiskond. Kuid kõigest kooselust hoolimata puudub inimkonnas ühtekuuluvus. Inimesed on siiski üksteisest liig kaugel. Nad ei leia üksteisega kontakti ning nad on võõrad üksteisele. Nad käivad ja kõnelevad üksteisest mööda, nad seisavad vastamisi mitte üksnes laiemas seltskonnas, vaid ka perekonnas. Nii saab inimühiskond viimseini puruks kistud, ja iga inimene leiab end vaenulises maailmas, võõraste inimeste keskel, kes ei ole mitte üksnes võõrad, vaid ka armunud, halastamatud.

Iga inimene otsib ju teiste tuge. Aga kui ta seda ei leia. Kui ta märkab teiste salalikkust ja pahahtlikkust! See olukord viib inimese niioelda segadusse. Tema siis ka ise ei suutu teistesse nii kuidas oleks õige. Nii talitab üks, teine, kolmas ja pea-aegu kõik. Kuid kes tahab, et temaga halvasti käitakse!

Ühelt poolt vajatakse teiste tuge, teiselt poolt aga on püüe jääda teistele võõraks oma isiku rõhutamise tõttu. Need on inimese tundeelu eksikäigud. Keegi ei taha jääda üksi, aga keegi ei soovi toetada teist. Nõnda on igäüks surutud teistest eemale ning on sunnitud seisma omaette. Igäüks on sunnitud ise leidma kuidas elus läbi saada.

Paljud hangivad endale eluvõimalused loova tööga. Need loovad looduse varadest uusi väärtusi. Neil ei pruugi kasutada teiste inimeste omandusi ega muutuda teistele kahjulikuks. Vaid nad on teistele koguni kasulikud. Nii nad võitlevad ausasti oma elu võitluse. Neid võtab ka ühiskond vastu.

Säärased loovad inimesed leiavad teiste inimestega kontakti, ja sellega nad aitavad tasandada lõhet ja kuristikku inimkonnas. Leiduritest, kes on leiutanud paremaid töövõimalusi, ja mõtlejatest, kes on selgitanud õigeid eluviise, nõnda aidates tõsta teiste inimeste elujärge, räägitakse hea meelega.

Iga inimene on teistele võõras ega leia esialgu teiste poolt usaldust. Aga kes selle olukorra sisse näeb, see ei astu teistega vastuollu. Tark on see inimene, kes ei tee teistele nii, kuidas teised teevad temale. Kuigi teised ei usalda teda ja on tema vastu, ta jääb rahulikuks ja lepib sellega kui paratamusega. Ta püüab võita nende usalduse sellega, et jagab neile. Ja ta leiab oma kaasinimestega kontakti. Raske on saada inimestele lähedale, aga püsivus õigel teel viib sihile, ja see võit on suur.

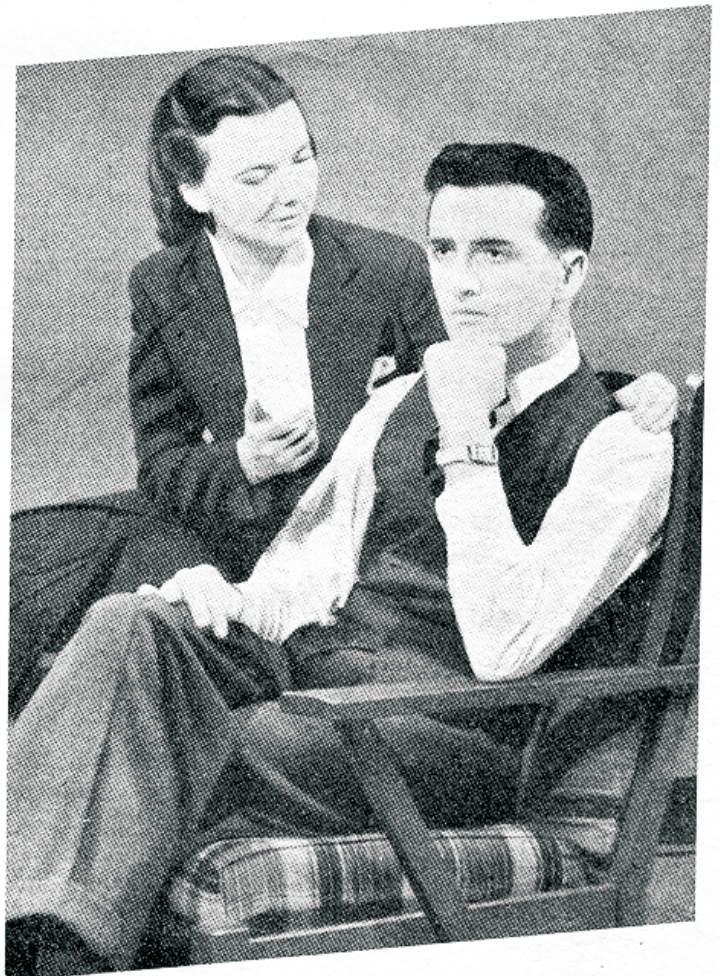
Aga kuidas talitavad need, kellel ei ole kontakti teistega? Neile tundub kõik olevat enesele tarvilik. Kõik, kõik hoitakse ära, mis võiks olla kuidagi kasulik teistele. Isegi lahke sõnaga ollakse nii ettevaatlik ja tagasihoidlik. Sest mis sa ikka jagad vaenulikele inimestele!...

Mitte kõikidega ei võida rääkida ega tegemist teha, vaid ainult suurematega. Suur olla tahetakse, rohkem kui teised. Nõnda püütakse kõita teiste tähelepanu. Ja me märkame veel teisigi teguviise, kuidas püütakse hoolimata võõras olemisest seista teistele lähedal. Milleks on mood, luksusasjad? Teised peavad neid nägema ja nende tõttu nende omanikuga arvestama. Milleks läheb seda neile tarvis? Sest neil ei ole head vahekorda. Nad

aimavad oma kaugust teistest. Kõik nende lähedased inimesed on siiski liig kauged. Kõik nende suhtumise soojus on kunstlik ja teeseldud. Nii et väiksemad abinõud enam ei aita, võib olla veel ainult erakorraline... Seetõttu ongi tarvis kõike, et olla ise. Ja nii jäävad inimesed üha kaugemale üksteisest.

Igäühel on kalduvus hinnata rikkust ja vara, aga mitte kaasinimest, kes võiks olla temale tõeliseks toeks, kui tal on temaga õige, lähedane kontakt. Rikkama inimesega ollakse sunnitud arvestama. See on kujunenud selle maailma olukorras. Aga tõeliselt kui väike kontakt saab tal olla teistega! Ta on otse sunnitud teistest eemale hoiduma, sest teised on tema lähedal ainult sunniviisil, kuna neid sunnib ju selleks oodatav kasu, ning seetõttu on nad libeda keelega ja lahke naeratusega. Kui tihti juhtub see, et keegi on lugupeetud suure rikkuse juures, kuid kaotanud varanduse on ta kõigest hüljatud.

Rikkus on saanud ühenduse loomise vahendiks. Sellele pannakse nii suurt rõhku. Sellele mõeldes inimene kaotab silmist kõik loomuliku elu nõuded. Oma kasu viimseini silmas pidades just kaotatakse kontakt kaasinimestega. Enesearmastajale ei saa keegi kinkida oma täit usaldust. Ta on kaugel teistest, ning teised on sunnitud temast eemal seisma. Kes iial rõhutab ennast, see kaotab kontakti teistega, ja selle puuduse katmiseks on tal seda enam

Lähedased inimesed, siiski üksteisele kauged oma mõtetes ja tunnetes.

tarvidus ennast tõsta, selle tõttu ta nagu ei jäta enam teistele õigust elamiseks. Teised saavad sellest käitumisest riivatud. Nõnda on tekitatud vastolu inimeste vahel ja inimesed jäävad üksteisele võõraks.

Kuid tihti ei ole ühenduse loomiseks tarvis muud kui lahke sõna. Sellega näidatakse oma kaasinimesele, et temal on ka õigus elada. Kui ka teised ei õigusta seda, siis lähedane inimene teeb seda ikkagi. Lähedased inimesed kannavad üksteist, toetavad üksteist selles vaenulises maailmas. Seda kergemaks muutub olukord, seda julgemalt võib vaadata elule. Kui kellelgi on ühendus teistega, siis on ta ikka veel elu platvormil, ja on inimesi, kes teda seal hoiavad. Seepärast on sõprusel lõpmata suur tähtsus.

Kui arvestame nende asjaoludega, mis siin kindlaks tegime, siis võime ka otsustada, mis on inimesele kõige olulisema tähtsusega. See on nimelt lähedane ühendus teistega. See on ju inimese alatine püüe, ainult ta ei kasuta küllalt õigeid abinõusid, et eesmärgile jõuda. Inimene käib eksiteid, kuna ta liialt ennast rõhutab ja siis teistele võõraks jääb, mis talle ainult kahjuks tuleb. On palju võimalusi inimesel, et ta võib luua ainelisi väärtusi, kuid oma ellusuhtumises eksib ta rängasti. Ja nii muutuvad ainelised väärtused paljudel juhtumel kasutuks ja koguni kahjuks.

Me ei kaota kontakti mitte üksnes seeläbi, et rõhutame ennast ja oleme teiste vastu armunud, vaid ka materjaalsetest huvidest eksitatult me võime rõhutada ennast ja oma soove nii, et meil ei jää enam lootust, et meie soovidele võidakse vastu tulla. Sel juhul me ei pea ennast suureks ega taha teisi võita, vaid peame end liig väikeseks ega julge enam

Ja siin, milline lähedane ühendus, südamlük hüvastijätmine.

loota, et veel võib olla ühendus kaasinimestega ja saada osa nende toest. Nii võib inimene eksida oma mõtetes ja tunnetes ning kalduda ühele või teisele poole ning jääda teistest eemale. See räägib sellest, et inimesed ei mõista iseennast. Inimene on võõras iseendele. Eks me pea sellepärast uurima ja selgitama, kuidas võiksime leida ühendust kaasinimestega ja elada nii kuidas on õige elada!

Inimene vajab teiste inimestega lähedast, südamlükku ühendust, kus, võib öelda, südamed tuksuvad ühisel rütmis ja mõtted kulgevad ühiseid teid. Sõprus on võimalik ainult siis, kui soovitakse teisele mitte vähem head kui enesele. Siis on lahtine süda ja avameelne hoiak teise vastu. Ja kui on olemas tõeline sõprus teise inimesega, siis on tema elu mulle niisama tähtis kui minu oma elu. Sõprus ainult võib luua selle kindluse elu jaoks. Kõik muud toed võivad enamini variseda, aga see tugi jääb kõige viimaseni seisma. Sellepärast ongi veel iga inimese soov haarata kinni sellest toest. Kuidas meid liigutab teise heatahtlikus ja lahkus! Kui kerge südamega liigume nende keskel, kes meile kingivad oma poolehoidu! Milline kirjeldumatu õnn on see, mida võivad tunda head sõbrad ja kallid sugulased!

Inimesed suures enamikus on üksteisele võõrad. Seda olukorda ei suuda üksik inimene palju parandada. Väga palju on maailmas teisiti kui me soovime. Aga me võime ära näha tõe ja selle järele korraldada oma elu. Ega meil pruugi käia eksiteid seepärast, et teised eksivad! Miks peaksime meie kaotama ühenduse teiste inimestega, kuna teised on selle kaotanud! Meie eluteele võib ikka paista valgus, mis meie südant soojendab, ning meie südame soojus võib teisigi rõõmustada, et nad meie südamele lähemale tulevad.

Lähedaste inimeste najal on meil julgus teotseda, raskustele vastu astuda ja eluvõitlust võidelda õigel ja ausal teel, saavutades enesele võimalusi ja aidates edasi teisi.

Nii on väga tähtis, et vanemate ja laste vahel valitseks sõbralik vahekord. Milline äraarvamata kasu on sellest, kui vanematel ja lastel ei pruugi astuda võõrastena üksteise vastu võitlusseisukorda. Siis on lapsel vanema näol inimene, kellega tal on kontakt. Temale ei ole siis enam kõik maailm vaenuline. Selle tõttu võib tal olla ka palju parem vaade teiste kohta. Kuna ta ei ole jäetud võõraks vanemate poolt, siis ei ole ta ka enam väga võõras teistele ning tal puudub hingeline vastupanu saada teistele lähedaseks. Nõnda siis on kõige tähtsamaks vajaduseks pöörata vanemate südamed laste poole ja laste südamed vanemate poole. Kuna mujal võib ühistunne kergesti kaduda, siis just sellepärast on tarvis, et kodus oleks ühistunne arendatud, et see võiks olla kasulik elus kindlama toe leidmiseks.

Sest lõppude lõpuks on ju kõik siin maailmas määratud inimesele. Kõik loodusevarad seisavad tema käsutuses. Viimane, mis tal on tarvis, on leida kaasinimestelt heatahtlik poolehoid. Ta vajab seda, sest temal on teadvus, ta mõistab oma ümbrust, võib tunda rõõmu, kui muu maailm on tema elule soodus, aga kannatab ka valu, kui olukord tema eluplaanile ei vasta.

Me tunnetame enese olemise. Me igauks oleme mina. Meile on määratud enesele elada. Aga mitte nii, et meil ei ole osa teistega. Me tunnetame enese, aga me peame tunnetama ühiselu tingimused, peame mõistma, et me ei ole üksik, ning et lähedane ühendus oma kaasinimestega on väga tähtis. Võõraks jääda enesele ja teistele, see ei ole enam inimesele õige asi. Olgu siis meie soov olla tõeline inimene.

EESKUJU JA KASVATUS

Marta Otsassoo

Kasvatusteadlased on hakanud järjest enam rõhutama eeskuju tähtsust laste kasvatamisel. Eeskuju ja veel kord eeskuju on tähtis. Mis elus puudub, seda ei asenda kõige kaunimad sõnad ega kõige targemad õpetused.

Iga mulje, iga liigutus, iga tegu, jätab lapse hinge oma jälje. See teeb alateadvuses tööd nagu maaalune vesi ja mine tea mil kujul ja kus kohal see kord purskab päevavalgele.

Laps kasvab selliseks, nagu ta leiab olevat ühiskonna, nagu ta leiab olevat oma koduküla. Ta on ju sunnitud sisse elama sellesse ühiskonda, sellesse kodutallu, mille ta sündimisel eest leiab. Sellepärast on määrava tähtsusega kodune vaim, see eeskuju, mida annavad kasvavale lapsele tema kodakondsed, tema isa, tema ema, tema vanaema, vanaisa ja teised.

Kodud, kus omavaheline läbisaamine ei ole hea ega sõbralik, kus alatasa valitsevad tülid, kus leiavad aset teravad üksteise arvustamised, — seal hakkab laps õige pea sellega harjuma, ta hakkab enese maksmapanemiseks tarvitama samasuguseid võtteid. Kui perekonnas valitseb pingulikistud meeleolu, eitav ja arvustav vaim nii kaasinimeste, ühiskonna ja riigikorra suhtes, siis selles kodus kasvav laps ei saa kasvada elujaatavaks, rõõmsaks ja kooskõlaliseks inimeseks, ja hiljem ta ka ise arvustab ja on teistega vastuolus.

Neis kodudes, kus valitseb sõbralik, rahulik vaim, üksteisest arusaamine, tahe aidata üksteist, sealt võrsub inimene, kel jätkub elurõõmu ka ellu kaasa viimiseks. Need ehitavad kogu oma eluaja; aitavad kaasa, kus on abi vaja.

Tihti ütleme nii: „Ah, mis teab väike laps tähele panna. Ta ei tea ju veel midagi!“ Ometi näeme, et ta teab ja näeb nii mõndagi. Toon ühe näite. Ütleme, isa ja ema riidlevad. Isa näitab rusikaid. Varsti kuuleme ka õult kära ja näeme väikest Antsu mängukaaslaste seas rusikas püsti. Tavaliselt öeldakse siis nii, et laps on paha ja rumal. Kuid õieti peaksime ütleva, et ta on tähelepanelik ja õpihimuline. Ta on omandanud selle, mis talle kodus on näidatud.

Lapse kaudu peegeldub meie kodu vaim. Harva taipab seda ema ja niisama harva taipab seda isa. Laps, kes teist löönud, rebitakse kätt-pidi tuppa, teda noomitakse, jah isegi pekstakse. Temale öeldakse: „Kui rikutud sa ometi oled, sa jonnid, sa kakled; vaata, kui hea aga on naabri Ella!“ Sealjuures aga unustatakse, et naabri Ella elab ja kasvab perekonnas, kus temale antav eeskuju on sootu teine. Naabri Ella ei ole iial tarvitsenud näha, et tema isa ja ema riidle-

vad, et isa ja ema vahel on lahkkelid. Ta on elanud sõbralikus ja kooskõlalises kodus ja kannab niisamasugust sõbralikku vaimu endaski.

Lapse nähes ei tohi kunagi teha seda, mida ei soovita, et laps seda teeks.

Kuid pahatihti panevad vanemad seda põhilausest väga vähe tähele, kas siis tingitult sellest, et nad ei ole teadlikud eeskuju tähtsusest või hindavad pärvust üle kõige. Usutaksegi liialt sellesse, et iseloom on sündimisel kaasa antud. Seega oleme endalt ära veeretanud vastutustunde ja selle heitnud ühele tundmatule jõule. Lapse halvad iseloomuomadused veeretame seega pärvusele. Nii on see meile mugav, sest siis ei olegi vaja otsida selgust kuidas last kasvatada, ja me avaldame oma ükskõikse põhjenduse „ah, see on juba nii tema loomuses.“

Laps on äkiline! Millest? Ah, juba vana-isa oli säärane... Kust tuleb äkilisus tõeliselt? Võtame näite tegelikust elust.

Ühel päeval tülitsevad isa ja ema. Isa on jätnud söögiks liig vähe raha. Ema teeb etteheiteid. Isa tahab tülile lõpu teha. Ta oma vihas võtab ja viskab emale raha. Ema nutab tasa ja korjab raha ära. Väike Ants on näi-

MINU KODU...

Aastad mööduvad, kodukoht võib muutuda, aga mälestus kodus ja kodus kujunenud iseloom jääb nii kaua kui on elupäevi.

RÕÕM ÜKSTEISEST

Kui laps võib rõõmutseda ühes vanematega, siis ka hilisem elu on temale rõõm.

nud sündmust pealt. Ta jälgendab alati isa, nii et emagi tihti räägib sellest külalistele: „Ta räägib kui vana mees, ta võib kogu seltskonda lõbustada. Seda on ta pärandanud oma isalt.“

Nii näeme, et head omadused on ta pärinud isalt, aga halvad surnud vanaisalt...

Ühel päeval teeb ema temale etteheiteid. Ants on halvasti kirjutanud oma koolitöö. Ema käseb ümber kirjutada. Ants on pahur. Ta võtab vihu ja viskab emale. Ema teatab loost isale. „Niisugused kombes hävitan ma sinu juurest ära,“ ütleb isa. Ja poiss saab peksta.

Poiss on viimseni haavunud: ema on tema meelest süüdi. Ta tunneb enese olevat veel väikese, et ei saa ennast ülal pidada nii, nagu isa. Ta tahab aga näidata, et ta polegi nii väike ja mannetu. Aga kuidas seda näidata. Ta võtab peegli ja viskab selle vastu maad.

Ema on ehmunud. „Et see poiss ometi on nii äkiline, jah küllap vist see on vanaisast, see oli ka säärane!“ seletab siis ema isale.

Nüüd teab Ants veelgi rohkem. See ei ole tema süü, et ta on säärane... Lõpuks võib ta tunda uhkustki, et ta sarnaneb vanaisale, sest vanaisast räägitakse tihti kiitvalt. Ta olevat olnud aukartustäratav mees, ainult pisut äkiline...

Ja Ants kasvabki vanaisa sarnaseks. Ta ei tule ialgi mõttele ennast parandada, kuna see on ju „külgesündinud viga“.

Ja aastaid hiljem, kui Antsul on juba oma kodu, perekond, naine ja laps, annab ka tema oma naisele üle oma suguvõsa legendi. Kui tema poeg oma viha näitab, ütleb ta: „Oo ja, naine, sul tuleb sellega juba leppida. See on juba

meie perekonna viga. Juba minu vanaisa oli niisugune.“

Ja nii sel kombel võib istutada igasugu oma-dusi põlvest põlve.

— Tihti vaidlevad pärivuse pooldajad vastu. Kui eeskujul on nii suur mõju, ütlevad nad, miks siis lähevad heast perekonnast lapsed tihti sootu teist teed? Miks ei mõjunud siin siis eeskuju?

Iga juhtumit tuleb vaadelda omaette.

Võtame näiteks ühe juhtumi, kus vanemad on eeskujuks kogu külale. Nad elavad jumalal-kartuses ja õigluses. Nad täidavad kõik kümme käsku ja nõuavad seda ka oma lastelt. Sealjuures unustavad nad, et laps on ikkagi laps, ta eksib, ta on nõrk. Lapses võib pikapeale tekkida opositsioon, vastuseis vanematele. Igas inimeses avaldub tung iseennast maksma panna, iseennast teostada. Kui laps peab alati alluma, kui ta käest nõutakse rohkem kui ta suudab, kui teda sunnitakse, piltlikult öeldes, käima kiki-varvul, siis võib ta ühel ilusal päeval lüüa kõigele käega. „Ei mina suuda!“ ütleb ta ja pöörab kodule selja. Alati kaotaja osas ei soovi ta olla. Ta läheb kodust, et meelega otsida säärast noorte seltsi, kes koos temaga aitavad välja naerda tema kodu kombeid ja tema kodu vaimu. Ja nii ta läheb teist teed. Ja saab, nagu tavaliselt öeldakse, „vanemate kirstunaelaks“.

Tean üht väikest tüdrukut, kes vastas kord oma isale, kuna see teda ikka jälle noomis ja ähvardas põrguga: „Kas tead, isa, kui sina seal taevariigis oled, siis mina ei tahagi sinna saada!“

Nii umbes tunneb iga laps, kui teda liig karmilt koheldakse, olgu eeskuju nii õilis kui tahes.

— Võibolla keegi jätkab vaidlust ja ütleb: Ei, see juhtum, mida mina tean, ei vasta teie poolt toodule. Selles ei ole tegemist vanemate halva eeskujuga ega ka nende karmusega. Oli eeskujulik perekond. Isa, ema — nii nagu nad olema peavad. Aga ometi läks laps teist teed, hoopis teisi radasid.

Kas oleme aga kunagi mõelnud, kui palju eeskujusid leiab laps juba varakult väljastpoolt kodu. Juba varakult tekivad lapsele sõbrad; meie kodu küllastavad üleaedsed, ligidalt ja kaugelt sugulased. Lapse hing on nagu mullapind, kus mõnikord mõni juhuslikult visatud seeme võib hakata idanema.

Tean üht kuue-aastast poisikest, kes kangesti tahtis saada autojuhiks. Kord küsis ta ootamatult oma emalt.

„Emakene,“ ütles ta, „ega sa vist taha, kui ma suureks saan, et ma siis suitsetama hakkan?“

„Ei tahaks küll!“ vastas ema.

„Aga, tead sa emakene, ma pean hakkama.“

„Miks?“

„Ma ei ole näinud ühtegi autojuhti, kes ei suitseta!“ vastas poeg.

„Ema jäi tõsiseks ja vastas pikkamööda.

„Aga tead sa, Rein, mina olen tähele pannud, et kõige paremad ja kõige osavamad autojuhid ei suitseta!“

„No, siis mina ka ei hakka!“ vastas seepeale poiss reipalt ja iseenesest mõistetavalt.

„Nojaa, ega see vist ei suitsetanud, kes meid ükskord sõidutas ilma tasu võtmata!“ — ja nii juba tema mõtted võtsid teise suuna.

Nii lahenes see lugu. Aga kas kõik lood selliselt lahenevad? Kui palju lapsi jätab oma varakult ja juhuslikult kogutud elutarkuse endale. Need jäävad alateadvusse püsima.

— Jah, aga millega seletada seda, küsitakse, et joodikul isal on hea, karske ja mõistlik poeg?

Kui vaadelda mõnd sellist juhtumit lähemalt, siis võime näha niisamasugust pilti, nagu eelpooltoodu. Isa on vihane, äkiline, nõuab liig palju ja on ebajärjekindel. Ühel päeval, kui isa esitab pojale järjest suuremaid nõudmisi, suuremaid kui poeg suudaks täita, lööb poeg lihtsalt käega ja ütleb: „Ah, ei mina suuda tema käskusid täita. Kord ta tahab üht, kord teist.“ Ja siingi läheb poeg oma teed. Et saavutada isast üleolekut, ta otsib nende noorte seltsi, kes ei joo, kes edasi püüavad, ja temast saabki kõikide imestuseks, kes tundsid tema isa, eeskujulik ja korralik ühiskonnaliige. Ja just tänu sellele, et ta asetab end isaga vastuollu.

Halb lugu aga on niisuguses perekonnas, kus alkoholi tarvitatakse „möödukalt“ ja kus seda pakutakse või kus see pääseb kätte ka lastele. Poeg võtab klaasi vastu. Nii harjub ta joomisega maast-madalast, ja jätkab seda eluaeg. See saab temale tarviduseks, nii suureks tarviduseks, et see tekitab isalegi muret: „Ei tea kuidas ometi mu pojast on saanud nii suur joodik. Ei ole seda olnud mina ega keegi teine mu suguseltsist!“

— Ei, raiub võib-olla jälle keegi vastu, pärivuse vastu ei saa keegi. Näe, vanaema oli kergemeelne, ema lodevate eluviisidega, ja vaata, milline on tütar, täpselt sarnaneb ta emale ja vanaemale. Siin on ikka pärivusel oma osa!

Muidugi võib ju pärivusel olla oma osa, aga nii mõnigi kord ei ole raske tõendada, et tegetmist on vaid eeskujuga. Juba esimesest päevast saadik hakkab laps ennast kohandama kodustele elutingimustele. Ta hakkab kõike, mis ta näeb enda ümber, pidama endastmõistetavaks. Võib-olla läheb tal korda saada paremat haridust ja üle kasvada omast õnnetust kodust, võib-olla aga ka mitte. Ja võitlus lapsepõlve harjumuste vastu ei anna tihti ka hilisemas eas tagajärgi.

Pisikesed meeldivad või ebameeldivad seigad, ja meie hinges on olemas takistus või ka valmisolek mõnele teole.

Kui nüüd arvestada seda, et eeskuju on tähtis kasvatustegur ja et juhuslikult öeldud sõna või juhuslik tegu võib mõjutada last, siis ei ole lapse iseloomu kujunemisel vastutavad mitte ainult tema vanemad, vaid meie kõik.

Peame endalt küsima: 1) kas meie kodud, nii nagu nad on, suudavad olla kõlbeliseks toeks kasvavale noorele, 2) kas meie ise, nii nagu meie oleme, suudame aidata kõrgemale tõusta kasvavat noort?

— Elus on ju vaatamata meie headele püüdlustele ometi niipalju halba; kuidas suudame lapsi eemale hoida kõigist neist pahedest? — Meie peame suutma.

Kunas aga siis õpib laps tundma karmi reaalsust? — Jah, kahjuks on see karm reaalsus siiski olemas ja ta tuleb ja tungib lapse ellu küllaltki vara.

Väikelapse eas, millal laps on kõige tundlikum, tuleb laps mööda talutada halvast. Ei ole siis tal tarvis teada, mis on sõda ja miks inimesed üksteist vihkavad, ega teisi pahesid. Kui me selles kõige õrnemas eas näitame lapsele elu ebakõlasid, kuidas siis saame veel istutada tema hinge igatsuse kooskõla järgi! Ta harjuks siis juba varakult sellega, mida nimetatakse elu karmuseks, ja asjata otsiksime siis tulevikus elus headust, õiglust ja kooskõla.

Kunagi jutustas mulle keegi täiskasvanu, et tema elu rängem elamus olnud see, kui isa lõõnud ema. Iialgi ei suuda ta seda unustada. See tabanud teda kui välg ja kõigis üksikasjades seisab tal see silmapilk alati meeles.

— Lapse igapäevane ümbrus on tema kõige suurem kasvataja. Suurte sündmuste kõrval imeb aga laps nagu käsn endasse ka kõik pisikesed igapäevased mõjud. On need kas väikesed omapärased liigutused, mida teeb ema vesteldes teistega, või on need isa head või halvad harjumused, mida ta rutates kodunt avaldab spontaanselt, harjumustekohaselt, mõtlemata ja jälgimata iseennast, kõiki neid jälgib ja vaatleb laps ahnelt, sest kust mujalt kui emalt ja isalt tuleb tal omandada eluks vajalikke oskusi. Kriitikaga ta ei oska veel võtta, ja nii ta neelab alla kõike, mida ta näeb ja kuuleb.

Sellepärast peame ikka jälle mõtlema Rousseau sõnadele, kuna ta ütleb, et enne kui teie tahate kasvatada last, peate ise saama selliseks, et võiksite olla eeskujuks oma lapsele.

Millisena sa tahad näha oma last, selline ole ise! — kinnitavad ka kõik tänapäeva kasvatus-teadlased. Laste kasvatamine õieti seisabki vanemate iseene kasvatuses.

— Mõelgem oma lapsepõlvele, oma kodule, kes meist ei ole sealt kaasa toonud igasugu harjumusi, nii häid kui halbu. Kes meist ei ole sealt kaasa toonud mälestusi nii nukraid kui ka

Noorte eeskuju

E. G. White

Aruanne Jeesuse lapsepõlvest Piiblis on väga lühike: „Aga lapsuke kasvas ja sai tugevaks ning täitus tarkusega ja Jumala Vaim oli tema peal.“ „Jeesus edenes tarkuses ja pikuses ja armus Jumala ja inimeste juures.“

Jeesus oli väga terava mõistusega ja arenes kõigiti kooskõlas oma vanusega. Ka oli ta väga armsa loomuga. Tema ema vaatles suurima huviga kuidas arenesid tema vaimuanded ja kuidas täienesid tema võimed. Ta püüdis kõigiti üles õhutada poja vastuvõtlikku meelt. Püha Vaim andis temale tarkuse edendada lapse arenemist teatavate ülesannete jaoks.

Juutide õpetajad kandsid erilist hoolt asja välise külje eest. Seega nad koormasid inimeste mõistust ainetega, millel ei olnud õpilastele vähematki väärtust ei selle ega tulevase elu jaoks. Nii ei olnud nende kasvatusüsteemis isiklikul läbielul mingit erilist tähtsust. Väliste kommete täpse täitmise pärast ei olnud õpilastele võimalust pidada ühendust Jumalaga. Nad ei pannud tähelegi, et Jumala hääl rääkis nende südamele. Tarkuse otsimisel nad pöörasid tõsisele tarkusele selja. Tähtsaim jumalateenistusel jäeti hooletusse ja Jumala käsu tõelikud nõuded moonutati. Nii sai kõrgem haridus takistuseks õigele haridusele. Õpilased muutusid oma mõttekäigus raskemeelseteks ja ükskõikseks.

rõõmsaid. Need meie seast, kes on toonud oma lapsepõlve kodust kaasa häid harjumusi, rõõmsaid mälestusi, need käivad elus ringi õnnelikudena ja neil on ka varuks mõni lahke sõna kaasinimestele. Aga need meie seast, kes on tulnud kodust, kus valitses nukker ja paha vaim, liiguvad meie keskel õnnetutena ja kibedatena ja nende enesetunne on alati parem, kui nad on saanud mõne kibeda sõnaga kõigutada teise enesetunnet ja tunda anda teise väärtusetust.

Seepärast loogem oma lapsele õnnelik ja rahulik kodu, sest ainult päikesepaisteline kodu loob päikesepaistelisi inimesi. Õnne ja rahulolu lained kanduvad nägematul teel üle lapsele.

— Kordan lõpuks ühe kasvatusteadlase sõnu, kes on öelnud: Maailmarändur, kes kõik maailma maad ja rahvad läbi rännanud, kannab endas tuhat korda rohkem oma isa, oma ema, oma kodu mõjutusi, kui neid, mida temasse avaldanud tuhanded rahvused, ... ja hea ema ja hea isa on rohkem kui sada õpetajat. Nende eeskuju järele aimates kujunevad lapse iseloomu alused, kujuneb tema meelsus terveks eluajaks.

Jeesust aga ei õpetatud neis sünagoogi koolides. Tema esimeseks õpetajaks oli tema ema. Esimesi õpetusi taevalikest asjust ta kuulis oma ema huultelt ja luges prohvetite kirjadest. Sõnu, mis ta oli kõnelenud Moosese läbi (siin mõtleme tema enneolemisele Jumala Pojana), ta pidi nüüd õppima oma ema jalge ees. Sirgudes noormeheks Jeesus ei hinnanud rabide koole. Tema ei vajanud niisugust tarkust, millist õpetati neis koolides, sest tema õpetajaks oli Jumal. Jeesuse õpetajaameti ajal tõstetud küsimus: „Kuidas see Kirja tunneb ilma õppimata?“ ei tähenda, et Jeesus oli kirjaoskamatu, vaid et ta ei olnud õppinud rabide juures. Et ta oma teadmisi pidi täiendama samal teel kui meiegi, siis nähtub tema Pühakirja tundmisest, et ta oma noorusaastail oli olnud hoolas uurija. Sellele lisandus veel looduseraamat, millest ta mõistis lugeda paremini kui ükski teine. Tema, see kõikide asjade Looja, pidi süvenema õpetustesse, mis ta ise oli kirjutanud maa, mere ja taevalaotuse külge. Ta hoidis end kõikidest maisetest asjadest eemal ja kogus endale teaduse varasid loodusest. Selleks ta pani tähele taimede, loomade ja inimeste elu. Alates oma lapseast ta pidas silmas ainult üht sihti, nimelt: elada teistele õnnistuseks. Selleks ta sai ülesõhutatust loodusest; see oli talle mitmekülgseks ja heaks õpetajaks. Oma õpetajaametis Jeesus kasutas alati pilte ja võrdlusi loodusest, et nende abil selgitada elavat sõna. Tema tähendamissõnad, millele abil ta selgitas oma õpetusi, näitavad selgesti, mil määral tema meel oli vastuvõtlik looduse mõjudele. Püüdes nõnda süvendada looduse saladuste mõistmisesse temale avanes Jumala Sõna ja tegude õige tähendus. Saadetud taeva inglitest ta arendas pühi põhimõtteid ja kõnelusi. Oma mõistuse esimesest koiduajast peale ta täienes vaimus ja tõetundmisest.

Jeesuse elu oli täielikus kooskõlas Jumala tahtmisega. Kuigi ta oma lapseas mõtles ja kõneles kui laps, siiski patt ei suutnud vähimalgi määral moonutada temas Jumala sarnaduskuju. Jeesus ei olnud vaba kiusatustest. Naatsareti elanike jumalakartmatus oli üldiselt tuntud. Naatanaeli küsimine: „Kas Naatsaretist võib tulla midagi head?“ näitab selgesti, mida sealt elanikest arvati. Jeesus elas nende keskel selleks, et tema elu pidi saama läbi katsutud. Et jääda kõikidest pahedest vabaks, ta pidi olema alati valvel.

Naatsaretilapse võitmine oli saatana alati-seks püüdeks. Kuigi inglid hoidsid Jeesuse elu.

oli see alatine võitlus pimeduse võimude vastu. Et üks inimene elas maa peal ilma patuta, see oli pimeduse vürstile pahanduseks. Ta ei jät-
nud ühtki võimalust kasutamata, et püüda Jee-
sust. Ühelgi inimlapsel ei tule elada niisuguses
alatises võitluses nagu pidi elama Jeesus.

Jeesuse vanemad olid vaesed ja elatusid kä-
sitööst. Nii tutvus Jeesus vaesusega ja ennast-
salgava eluga. Niisugune elu oli temale tõeli-
kult kaitseks. Olles oma kohuste täitmisel täp-
ne ja hoolas, ta oli kaitstud paljude kiusatuste
eest. Temal ei olnud aega paha seltskonna
jaoks. Seega ta sulges vaenlase eest ukse. Ei
kasu ega lõbustus, kiitus ega laitus ei suut-
nud teda mõjutada kalduma kõrvale õigelt teelt.
Ta oli küllalt tark, et tunda ära kurja, ja tugev
sellele vastu panema.

Jeesus elas ühes oma vanematega lihtsas ma-
jakeses ja täitis rõõmuga oma kohustusi. See,
kes oli taeva käskija, kelle sõna kõik inglid
rõõmuga täitsid, oli nüüd tahtlik teenija ja kuu-
lelik poeg. Pärast teatud käsitöö äraõppimist
ta töötas koos Joosepiga tema töökojas. Ta
kõndis lihtsas töölise rõivastuses oma töökohale,
loobudes oma jumalikust võimust kergendada
oma koormat.

Töö, mis Jeesus oma noorpõlves tegi, oli ter-
vislik tema vaimule ja kehale. Ta töötas mõis-
tusega nii, et ta hoolimata pingutavast tööst, võis
üha enam korda saata ja edu saavutada. Oma
töö ta tegi nii täpselt kui iial võimalik. Tema
õpetas oma eeskujuga, et meie kohus on olla
hoolas ja teha oma töö täpselt ja et niisugune
töötamine väärib austamist.

Jumalast on ette nähtud, et töötamine on õn-
nistuseks; seega võivad ainult töötajad maitsta
elu tõelikku rõõmu. Ainult need noored on
Jumala meelepärased, kes täidavad oma ülesan-
ded rõõmuga ja aitavad oma vanematel kanda
nende koormat. Kui niisugused lapsed kord ko-
dust lahkuvad, siis nad on kasuks ka seltskon-
nale.

Jeesus oli hoolas töötaja. Et ta tahtis palju
teostada, siis ta võttis ka palju ette. Alates
oma õpetajaametist, ta ütles: „Mina pean tegema
selle tegusid, kes mind on läkitanud, niikaua
kui päev on; öö tuleb, millal ükski ei või teot-
seda.“

Jeesus võttis osa vaeste elust. Kes mõistab,
mida õpetab meile Jeesuse elu, see ei tee mingit
klassivahet inimeste vahel, ega austa rikat enam
kui hoolsat töölist.

Ta oli kannatlik ja kindlameelne, täites
Piibli põhimõtted nii kodus kui töö juures.
Igal pool ta pidas silmas Jumala au. Maised
mured ei vallanud teda iialgi sel määral, et tal
poleks olnud aega mõtlemiseks igavestele asja-

dele. Laulus ta väljendas tihti oma südame-
rõõmu, lauldes vaimulikke laule. Naatsareti ela-
nikud kuulsid sagedasti teda lauldes Jumalat
kiitvat. Laul võimaldas temale ühenduse tae-
vaga. Kui tema kaaslased kaebasid tüdimuse
üle, siis rõõmustas neid Jeesuse huultelt kõlavad
armsad lauluhelid. Näis nagu tõrjuksid tema
laulud kurja mõju ja täidaksid ümbruse armsa
õhkkonnaga. Laul aetas tema kuulajaskonna
mõtted taevaste asjade juure.

Jeesus oli tõelik õnnistuse allik, ja seda juba
alates oma noorest põlvest. Tema läheduse üle
rõõmustasid nii süütundest koormatud vanad kui
ka elurõõmsad lapsed; isegi loomad rõõmustasid
tema ligioleku üle. Iga inimene vääris tema tä-
helepanu ja teenimist. Et ta kõigile kaasa tun-
dis, siis ta võitis kõikide armastuse. Julgusta-
des ja trööstides teisi ta sai paljudele õnnistu-
seks.

Jeesus on kõiges meile eeskujuks. Siiski
tutvudes tema avaliku õpetamisega jäetakse tema
noorusaastate elu sagedasti tähele panemata.
Aga just tema noorpõlve kodune elu on lastele
ja noortele parimaks eeskujuks. Tema armas-
tus oma ema vastu hiilgab veel täna helkja tä-
hena tema eluloos. Isegi surmavalus ta ei unu-
stanud hoolitseda oma ema eest.

Kui Jeesus vaatas oma risti ümber kogune-
nud rahvahulgale, siis ta nägi risti lähedal oma
ema, keda Johannes toetas. Tema ei suutnud
jääda eemale oma pojast. Kui Johannes märkas,
et Jeesuse surmatund läheneb, siis ta talutas te-
ma ema jälle risti juure. Veel oma surmatun-
nil mõtles Jeesus oma emale. Nähes tema mu-
relikku nägu ja Johannest tema juures seisvat,
ta ütles emale: „Naine, vaata, see on sinu poeg!“
Ja Johannesele: „Vaata, see on sinu ema!“ Jo-
hannes mõistis neid sõnu ja võttis temale antud
kohustuse rõõmuga omaks; ta võttis kohe Maria
oma kotta, ja hoolitses tema eest. Milline kaas-
tundlik ja armastaja poeg! Oma kirjeldamatus
valus ja hingepiinas ta hoolitses oma ema eest.
Temal ei jäänud järele mingit varandust, mis
oleks kindlustanud ema käekäigu; aga tema oli
oma armsa jüngri südames leidnud kindla asu-
paiga ja selle hooleks ta andis oma ema. Ta
teadis, et tema eest nüüd selles asjas hoolt kan-
takse, mis ta kõige enam vajab — see oli arma-
sa inimese õrn armastus.

Jeesuse eeskujulik vanematearmastus paistab
tumenematult läbi aastatuhandete. Peaaegu kol-
mekümne aasta kestel aitas Jeesus kanda oma
vanemate elukoormat; nüüd, oma surmatunnil,
ta veelgi hoolitses oma ema eest. Sama vaim peab
avalduma ka tema järelkäijate südames. Kes
järgib Jeesusele, see peab oma vanemate austamist ja nende eest hoolitsemist oma usu ilusa-
maks osaks.

Uus inimene...

Ed. Mägi

Inimene on loomult patune. „Kõik on pattu teinud ja on Jumala aust ilma.“ Rooma 3, 23. Patustamise järele sai inimese loomus patuks. Kui Jumal lõi inimese, lõi ta tema ausaks, süütaks ja puhtaks olevuseks. Inimene oli Jumala sarnane füüsiliselt, vaimselt ja hingeliselt. Patusse langemine viis inimese kuradi meelevalla alla. Inimene kaotas Jumala lapse õigused. Ta kaotas kodu, paradiisi, ja sellest ajast peale ta on eksimas maailmas.

Jumal tahab inimest päästa ja soovib, et langenud inimene saaks jälle tema lapseks. Ta soovib teha sellest „vanast inimesest“ „uue inimese.“ Kuidas Jumal seda teeb? Kas ta teeb seda sunniviisil, või jääb ka inimesel oma osa selles suures protsessis?

Jumal on töotanud inimest päästa patust. Selleks ta andis oma Poja. Inimese osa on usk Jumala töotustesse ja tahtlik meel alistuda Jumala nõuetele. Inimene peab tundma, et ta on patune ega saa kustutada oma minevikku ega muuta oma südant, veel vähem pesta ise ennast puhtaks oma pattudest. Inimene peab uskuma Jumala töotusi, kes on lubanud kõik teha Kristuse läbi. Kui inimene usub seda töotust, siis Jumal andestab talle mineviku ja puhastab teda ja teeb ta uueks.

Inimene, kelles tekib usk Jumala töotustesse, ärkab patu-unest; ta tunneb oma hukuvat olukorda, ta tuleb enesetundmisele. Ärkamine pole mitte mingi tunnete ülehoovus ega mingi ekstaasi sattumine, vaid ta on patu tundmisele tulemine Püha Vaimu läbi, kes on saanud ruumi inimese südames. Ta mõistab, et „vana inimene“ peab hukkuma, ja ta otsib pääseteed eluks. Lugu kadunud pojast näitab inimese langust, patu-unes olekut ja sellest ärkamist. Noormees oli lahkunud isakodust ja raisanud kõik oma vara. Viimaks ta oli kusagil sigu hoidmas, toites end lestadega, mida sead sõid. See on pilt langenud inimesest. „Aga kui tal tulid paremad mõtted, ütles ta: „Kui palju palgalisi on minu isal, ja neil on leiba küllalt, mina aga suren siia nälja kätte. Ma õige asun teele ja lähen oma isa juure ja ütlen: Isa, ma olen pattu teinud taeva vastu ja sinu ees ega ole enam väärt, et mind su pojaks hüütakse.“ Luuka 15, 11—24.

Meeleparandamine

järgneb ärkamisele. Patu tundmisele tulek ei tee kedagi paremaks, kui ta ei paranda oma meelt ega pööra patuteelt. „Kurvastus Jumala

meele järgi saavutab meelesparandamise, mis toob pääste,“ kirjutab suur apostel Paulus. 2. Kor. 7, 10. „Meelesparandus on mure patu pärast ja ärapäöramine sellest. Kui süda on mõjutatud Jumala Vaimust, siis südametunnistus ärkab, ja siis patune süveneb Jumala käsu pühadusse. Meelesparandus võtab oma mõju alla inimese meele ja südame.“ „Steps to Christ,“ lhk. 36.

Meelesparandus viib inimese oma pattude ülestunnistamisele. „Kui me ütleme, et meil ei ole pattu, siis me petame iseendid ja tõde ei ole meie sees. Kui me oma patud üles tunnistame, on tema ustav ja õige, nii et ta meile annab patud andeks ja puhastab meid kõigest ülekohtust.“ 1. Joh. 1, 8. 9. Inimene peab oma patud tunnistama Jumalale, kes ainsana võib andestada. Kui aga ollakse eksinud ligimese vastu, siis tuleb patt ja ülekohtus tunnistada oma ligimesele, tuleb andeks paluda, ja kus iganes võimalik, oma süütegu heaks teha. Ükski ülestunnistamine ei ole maksev Jumala ees ilma kahetsuseta ja uuenduseta. Peab tulema elu muudatus, ja kõik, mis on Jumala vastu, tuleb maha panna.

Uuesti sündimine

toimub vaid siis, kui kogu inimene on valmis ennast üle andma Jumalale, või muudatus ei toimu kunagi ta juures. „Loomult me oleme eemale kalduvad Jumalast. Jumal soovib meid parandada ja teeb meid vabaks. Aga enne kui see täieline ümbermuutmine võib toimuda, enne kui meie loomus võib uueneda, me peame end täiesti pühendama temale.“ „Steps to Christ“, lhk. 47. Siin Jumala Püha Vaim teeb selle salapärase töö meie sees, mille kohta Önnistegija andis õpetuse: „Tõesti, tõesti, ma ütlen sulle, kui keegi ei sünni ülevalt, ei või ta mitte Jumala riiki näha.“ See teade oli uudis Nikodeemusele, kellega Issand selle küsimuse üle rääkis. Nikodeemus ütles ta vastu: „Kuidas võib inimene sündida, kui ta vana on? Ega ta või teist korda minna oma ema ihusse ja sündida?“ Nüüd lahendas Jeesus selle suure küsimuse ja ütles: „Tõesti, tõesti, mina ütlen sulle, kui keegi ei sünni veest ja Vaimust, ei või ta mitte pääseda Jumala riiki. Mis lihast on sündinud, on liha, ja mis Vaimust on sündinud, on vaim. Ära pane imeks, et ma ütlesin sulle: „Teie peate uuesti sündima.“ Tuul puhub, kust ta tahab, ja sa kuuled ta häält, aga sa ei tea, kust ta tuleb ja kuhu ta läheb, nõnda on igauks, kes on sündinud Vaimust.“ Joh. 3, 3—8.

Nõnda näeme, et uuesti sündimine on Püha Vaimu töö, mis toimub salaja inimese südames, kui ta täiesti andub Jumalale. Jumala Poja veri peseb kahetseja puhtaks patust, ja Jumal annab talle uue südame. Uuesti sündimine ei ole jälle mingi näotu kisendamine palvelas või mujal, vaid on tasane Jumala Vaimu töö, mis toimub kahetseja patuse südames. Apostel Peetrus seletab uuestisündi veel järgnevalt: „Teie olete uuesti sünnitatud, ei mitte kaduvast, vaid kadumatust seemnest, Jumala elusa ning püsiva sõna läbi.“ Jumala sõna lõi algul maailma ja ka inimese; sama sõna sünnitab ka inimese uuesti, kui ta alistub sellele sõnale. Kokkuvõetult võib öelda: Püha Vaim ja Jumala sõna sünnitavad inimese uuesti.

Uuesti sündinud inimese mõistus on valgustatud. Tema juures on toimunud apostli sõnad: „Teil tuleb enestest ära heita endise elu poolt vana inimene, kes ennast hävitab, järgides petlikke himusid, ja saada uueks oma meele vaimus, ja rõivastada uue inimesega, kes Jumala sarnaseks on loodud tõeliku õiguse ja pühaduse sisse.“ Eves. 4, 22—24. Uues inimeses elab Kristus ja ta võib öelda Paulusega: „Ent nüüd ei ela mitte enam mina, vaid Kristus elab minu sees.“ Uus inimene on jälle tagasi toodud Jumala lapse õigustesse, ta elab Jumala sõna ja Vaimu juhtimisel. „Sest kõik, keda iganes Jumala Vaim juhhib, on Jumala lapsed.“

Ristimine.

Ristimine on ühenduses uuestisünniga, meeleparandamise ja usuga. Ristida ei tohi kedagi siis, kui ta ei ole saanud usku, pole ümber pöörnud ja uuesti sündinud. See on olnud kindel nõue nende poolt, kes tõid ristimise õpetuse uue seaduse ajastusse.

Esimene ristija oli Ristija Johannes. Tema kuulutas ja siis alles ristis neid, kes uskusid tema kuulutust ja pöörasid maailmale selja. Nii kirjutab Matteus: „Ta ristis nad Jordani jões, ning nad tunnistasid oma patud.“ Matt. 3, 6. Johannes ei ristunud lapsi, sest need ei olnud võimelised oma patusid tunnistama, ja pealegi lastel pole pattu, mis on vanematel.

Jumala Vaim oli annud Johannesele ristimise õpetuse. Kui Jeesus hakkas õpetama, siis ta samuti nõudis enne ristimist kuulutamist ja usku ning inimese uueks saamist, nii kui juba eelpool lugesime. Joh. 3, 1—8. Jeesus ei ristunud lapsi, vaid veel enne oma äraminekut ta õpetas kindlalt ja ütles: „Minule on antud kõik meelevald taevas ja maa peal. Minge siis ja tehke jüngriks kõik rahvad, neid ristides Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse.“ Matt. 28, 18. 19.

„Kes usub ja keda ristitakse, see saab õndsaks; aga kes ei usu, see mõistetakse hukka.“ Mark. 16, 16. Nii on selge loetud sõnadest ja Jeesuse korraldusest, et pidi esiteks kuulutatama evangeelium, ja siis, kes uskusid ja evangeeliumi vastu võtsid, alles neid võidi ristida.

Mida nõudsid apostlid? Nad olid saanud selge õpetuse Jeesuselt ja nad nõudsid ümberpöörmist ning usku enne ristimist. Kui nelipühil Peetruse jütlus haaras kuulajaid ja nad küsisid mida peavad nad oma õnnistuseks tegema, siis vastas Peetrus: „Parandage meelt ja igauks teist lasku enese ristida Jeesuse Kristuse nimesse pattude andeksandmiseks, ja siis saate Püha Vaimu anni.“ Ap. t. 2. 38.

Apostlid ei ristunud lapsi. Nad ristisid küll mitmel juhul terved perekonnad, aga nad ei ristunud mitte imevaid ja väeteid lapsi, vaid nendes perekondades olid lapsed juba täisealised, nii kui Tehvana peres. 1. Kor. 1, 16. ja 16, 15. 16. Seal nähtub, et terve perekond, keda Paulus oli ristunud, pandi koguduse ametisse, millest on selgesti mõista, et need perekonnaliikmed pidid olema täiskasvanud, sest keegi ei pane ju lapsi koguduse käsilisteks või ametisse.

Prof. W. Beyschlag kirjutab apostlite ajast:

„Lasteristimisest ei ole Pauluse kirjades ega terves Uues Testamendis mingit kõnet ... Ristimisele tuli laps alles siis, kui temas tekkinud usk teda kihutas. Ennast ristida laskmine oli otsustav samm astumiseks maailmast usklike kogudusse.“ „Neutestamentliche Theologie“, II, lhk. 240.

Ristimise tähendus on väga suur ja pühalik. Apostlid seletasid seda vana inimese mahamatmiseks ja uue inimese ülestõusmiseks. „Kui teid temaga (Kristusega) maha maeti ristimises, milles teid ühes üles äratati usu läbi, mis tegev on Jumala väes, kes tema üles äratas surnust.“ Kol. 2, 12. „Või teie ei tea, et nii mitu, kui meid on Kirstusesse Jeesusesse ristitud, oleme ristitud tema surmaste? Siis oleme temaga ühes maha maetud ristimise kaudu surmaste, et otsegu Kristus on üles äratatud surnuist Isa au läbi, nõnda ka meie peame uues elus käima.“ Rooma 6, 3. 4.

Apostlite õpetuse järgi on ristimine piirijoon vana ja uue inimese vahel, maailma ja koguduse vahel, ümberpöörmatute ja ümberpöörnute vahel. Seepärast ütles ka Peetrus: „Ristimine teeb meid nüüd ka õndsaks, ei mitte roojuse ärasaatmine liha pealt, vaid hea südame tunnistuse töötamine Jumalale, Jeesuse Kristuse ülestõusmise läbi.“ 1. Peetr. 3. 21. Nüüd on selge, et väeti laps ei saa pattu tunnustada, ei saa vana elu mätta maha, ega saa

teha hea südametunnistuse töotust. Seega jääb õigus ristida ainult täiskasvanuid, ja nimelt neid, kes on saanud uueks inimeseks ja tahavad vana inimese mätta ristimise vee hauda ja sealt tõusta Jeesuse ülestõusmise väes uueks eluks.

On ka oluline, kuidas teostada ristimist. Johannes, Jeesus ja apostlid ristsid suures vees, kuhu võis inimest vee alla vajutada. Ristimise juures pidi inimene „maha maetama“. Vilippus, kes ristas Abessiinia kuninganna ametniku, läks ühes ristitavaga vette. Mõlemad olid vees. Ap. t. 8, 26—39. Kui Jeesus ristiti, olid Jeesus ja Johannes vees, mitte vee ääres, nii kui vahest kannatlik paber on lasknud endale joonistada. Matt. 3, 6. 13—17. Kokkuvõetult, nii ristija kui ristitav, mõlemad lähevad suurde vette, ja siis toimub ristimine ühekordse vee alla vajutamiseega Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel, ja selle järele on väljatulek veest. See on ainus õige ristimise viis Pühakirja põhjal. Kõik muul viisil ristimised on väärad ja inimeste omavolilised muudatused.

Nüüd vaatleme kust on pärit lasteristimine. Selleks on selged andmed ajaloos. Neander kirjutab:

„Et Kristus ei ole lasteristimist sisse seadnud, on kindel... Et apostlid oleksid lapsi ristitud, ei lase tõendada ka vähemalt mitte need kirjakohtad, kus on kõne perekonna ristimisest, sest on küsitav kas neis perekondades oli lapsi selles vanuses, et nendel oli kristliku usu vastuvõtmiseks juba tundmist, sest ainult sellest olenes ristimine.“ — Neander, „Kirchengeschichte, I, lhk. 362.

„Teise sajandi hilisemal aastail ilmub Tertullianus kui äge lasteristimise vastane, mis on tõenduseks, et seekord ei vaadatud selle peale veel mitte kui apostlikule seadlusele, sest muidu ta vaevalt oleks julgenud sellele nii tugevasti vastu astuda.“ Sealsamas, lhk. 209.

Tertullianus ise olevat öelnud:

„Tulgu lapsed siis, kui nad on suureks kasvanud, tulgu nad siis, kui nad on õppinud ja kui neid on õpetatud, kuhu nad lähevad. Nad võivad kristlaseks saada nii pea kui nad on selleks võimelised, et Kristust tunda... Kas ei olda ajalikkude asjadega küllalt ettevaatlikud, kuna jumalikke asju usaldate juba sellele, kellele ajalikke veel ei usaldada. Õppigu nemad oma hingeõnnistuse pärast paluma, nii et nad aru saaksid seda, et ainult palujale antakse.“ — Neander, Geist der Tertullianus, lhk. 209.

Nõnda on siis selge, et lasteristimine tuli alles teisel sajandil pärast Kristust, siis kui apostlid olid surnud ega olnud enam valvureid valeõpetuse vastu.

Tekkib küsimus, mis saab ristimata lastest, kui nad peaksid surema? Paulus vastab sellele: „Uskmatu mees on pühitsetud naise läbi ja uskmatu naine on pühitsetud mehe läbi, sest muidu oleksid teie lapsed rüvedad, aga nüüd nad on pühad.“ 1. Kor. 7, 14. Lapsed on pühad vanemate usu läbi. Kui vanemad pole uuesti sündinud, siis on lapsed rüvedad, olgu nad siis ristitud või ristimata. Seepärast ütles Jeesuski: „Laske lapsukesed minu juurde tulla, ärge keelake neid, sest niisuguste päralt on Jumala riik.“ Mark. 10, 14. See ütlus on neile, kes oma eluga keelavad lapsi Jumala juure tulemast ja kellele paha eeskujuga viib lapsed kaugele Jeesusest. Siin pole aga kõnetki laste ristimisest; Jeesus vaid „kaisutas neid, ja pani oma käed nende peale ning õnnistas neid.“ Mark. 10, 16.

Lõpuks veel üks väide: Kas tohib ristida teist korda, kui ollakse juba kord ristitud, olgu siis lapsena või ka täiskasvanuna? Tuletagem veel meelde, mis on ristimine? See on töötuse tegemine, et elada Jumalale uue inimesena. Kuna laps oli väetike, ta ei saanud teha seda töötust, seega on tal täiesti õigus täiskasvanuna seda teha ja lasta ennast uuesti ristida. Kui aga keegi, kes on olnud juba täiskasvanuna ristitud, langeb ära sellest töötusest ja läheb patu elusse, ja kui Jumala Vaim teda veel noomib ja ta uuesti pöörab, siis ta peab tegema uuesti ristimises töötuse Jumalaga, sest oma langemisega ta murdis eelmise lepingu. Ja veel: Kui keegi on saanud küll teatava valguse Jumala sõnast ja selle valguse põhjal on ka ristitud täiskasvanuna, aga kui ta saab hiljem veel suurema valguse ja süveneb täielikumasse usuelusse ning sügavamasse tõesse, siis tal on täielik julgus lasta ennast uuesti ristida, nii kuidas oli kord ka apostlite ajal, et Johannese jüngrid lasksid ennast uuesti ristida Jeesuse apostlitest, kellel oli tingimata suurem valgus kui Johannesel. Ap. t. 19, 1—5.

Võiks Jumala Vaim viia ka käesoleva kirjutuse lugejat suurema valguse juure, täielikuma tõe sisse, võiks ta leida armu Issanda juures ja saada uue südame ning teha oma südametunnistuse töötus ristimises.

Närvilisus ja selle ravi

Dr. P. Alvet

Üks Tartu ülikooli arstiteaduskonna professor ütles kord, et sisehaiguste kliinikus üle pooltel naishaigetel ei ole mingit viga, nad on orgaaniliselt täiesti terved. Muidugi ei ole sellega tahetud öelda, et nad on talitanud valesti, kui on tulnud kliinikusse, et lasta oma tervislikku seisukorda uurida. Kui siis uurimiste põhjal neile öeldakse, et neil ei ole mingit viga, siis peaksid nad ka seda uskuma ja ennast vastavalt ravima. Toon siin selle küsimuse kohta lähema selgituse.

On palju haiglasi seisundeid, kus ka parim uurimine kinnitab, et organismis ei leidu mingisuguseid orgaanilisi muutusi. Siis tavaliselt arst ütleb patsiendile: „kehaliselt olete teie täiesti terve, kuid teie närvid on korrast ära“, „olete närviline“, „teil on nõrgad närvid“ jne. Ka sõna „neurasteenia“, „neuroos“ ja „psühhopaatiline reaktsioon“ tarvitatakse uuemal ajal. See tähendab sedasama, mis on rahvakeeles juba aastakümneid mõistetud „närvilisuse“ all.

Närvilisus ei ole teatud kehaosa või üksiku organi haigus, vaid närvilisus on seisund, mille mõjuvus ulatub kogu inimesele, mis aga siiski projitseeritakse üksikutele kehaosadele — ühes kehaosas hakatakse tunda haigust, teises mitte. Tekib norutunne (halb enesetunne) või ka mitmesuguse tugevusega valud. Need valud väidetakse olevat vahest isegi „koledad“, „hirmsad“ või „hüglasuured“. See võib tõesti ka nii olla. Haige liialdused ja teesklemise aga selgitab arst peagi. Kõik kaebused ei vääri ka kullana võtmist ja meie ülimat kaastunnet. Lugu on nimelt nii, et haige vahest ise soovib haigust (seda muidugi mitte teadlikult); haigele näib olevat kasulik „põgeneda haigusesse“, et nõuda kahjutasu, võita kaastunnet, hoiduda raskemate kohustuste eest jne.

Närvilisuse tekkimisel on eeskätt süüdi kasvatus ja vale ellusuhtumine. Selle haiguse peapõhjus on psüühiline ülitundlikkus, tahtenõrkus ja ülisuur fantaasia. Need teevad inimese, nagu Molière tabavalt ütleb, „haigeks ettekujutuses“.

Väga mitmesugused „närvilised sümptoomid“ — valulised aistingud ja ebameeldivad elamused — võivad mõnede juures tekitada haigustunde. Neist sümptoomidest võiksime mainida: suur väsimus, nõrkus, „sipelgajooksmine“, valulikkus liigestes, rõhumine, unetus, rahutu uni, halvad unenäod, roidumus

Närvilise kannatused on psüühilised — põhjustatud suurelt osalt hingeelu korratusest

hommikul ärgates, hirm jne. Need kaebused on enam-vähem subjektiivsed, isikupärast laadi. Aga on ka palju kaebusi, mis on rohkem objektiivsed, haigusepärased, nagu: südameklõppimine, pisted südamepiirkonnas, hingematmine, peavalu — sageli ühepoolne, kõhuvalu, oksendamine, kõhulahtisus või kõhukinnisus, puhetised, kõhnumine, põiekorratused, järsk näovärvide muutus, punased laigud ihul, higistamine, sõrmede ja keele värisemine, häired seksuaalalal jne. Iseloomustavamad närvilised sümptoomid on: nukker ja kurnatud olek, töövõimetusetunne, hirm elu ees, mitmesugused psühhopaatilised reaktsioonid jne. Arusaadavalt ei saa ühe haige juures üheaegselt esineda kõik eelkirjeldatud kaebused, vaid ainult üks või mõned üksikud sümptoomid on esiplaanil. Et paljud neist nähtustest võivad olla hingeliselt tingitud, seda kinnitavad ka mitmed rahvapärased väljendused nagu „häbipuna“, „hirmuhigi“ jne.

Suur osa neist sümptoomidest võib olla ka tingitud aju muutunud tegevusest, nagu näiteks väsimus, sisemine rahutus, mõttekidurus. Ka igasuguse valutunde tekkimine on võimalik ainult peaaju kaastegevusel, kuna valu-keskus ja tunde-sfäär asuvad ju suurajus. Suurem osa närvilistest haigus-

nähtustest toimub aga keha organites ja on märgatavad kui ebanormaalsed elundite talitlused. Üks on aga kõigi nede nähtuste juures ühine: kusagil kudede juures ei ole orgaanilisi muutusi. Seevastu kehalise haiguse puhul on muutused elundite või kudede juures. Näiteks tiisikuse puhul on kopsukude rikutud.

Kehalised haigusnähtused närvilisuse puhul on aga hoopis ise liiki. Kõik häired siin on funktsionaalsed, s. t. iseenesest terve organi funktsioon (talitus) on häiritud. Nii ei ole valu maoneuroosi puhul tingitud maohaavandist ega vähist, vaid ebanormaalsest mao kokkutõmbumisest, kus mao sisu, selle asemel, et saada edasi aetud, pressitakse tagasi. Samuti ei ole punastumine midagi muud kui naha vere-soonte laienemine. Kõik haigusnähtused on tingitud elundi tegevuse häirest. Sellepärast arst nimetabki närvilisust funktsionaalseks haiguseks. Seega närvilisuse põhjus ei ole tingitud orgaaniliselt.

Loomulik on, et kannataja soovib lähemat selgust oma haiguse olemuse kohta. Muidugi säärased ütlused, nagu „teil ei ole midagi viga“, „teie olete ainult närviline“, „teil on südameuroos“ jne., haiget ei aita. Olles abi mitte saanud, hakkab ta otsima uut arsti.

Siin tuleb talitada õieti. Ei tohi unustada, et peale organite ja kudede on inimesel ka hing. Hing on midagi mitte-orgaanilist. Inimese hing on mõjuvus, mis haarab endasse kolm ala: mõistuse, tunded ja tahte.

Ühendusepidajaks keha ja aju (ihu ja hinge) vahel on närvid, s. o. juhtteed. Närvide kaudu juhitakse siseelundite (vegetatiivsed) kui ka välismaailma ärritused ajju, kus need kiiresti ümber töötatakse ja teisi teid mööda kohe vastavatele organitele edasi toimetatakse, millele järgneb siis vastava elundi funktsioon mõistlikkuse ja otstarbekohasuse printsiibi alusel. Ajus töötatakse saadud ärritused hingeliselt ümber, s. o. mõistuse, tunde ja tahte päraselt.

Väljasaadetud käsud on suuremas enamikus täiesti otstarbekohased. Kuid võib esineda ka „ülepeakaela“ läkitatud käsklusi, mis tingivad organi häired, otsterbetu ja närvilise tegevuse. Sellega õieti ongi seletatav närvilisus.

Kuidas võib siis elundi närviline talitus olla tingitud välismaailmast tulevast ärritusest? Pangem tähele hingeelu avaldusi. Tugev ja küps loomus ei reageeri haavavatele sõnadele närvilise häirega. Haavavast vahelehuüidest hoolimata küps poliitikamees jätkab rahuga oma kõnet ja kindlameelne kristlane ütleb pilke puhul ainult endamisi: „Issand, anna neile andeks!“ Teisiti on aga inimesega, kelle hinges säärasel juhul saab puudutatud norutunde — pahameele, või viha — keel. Lihtne, sündsustundeta inimene reageerib samuti väga lihtsalt. Ta hakkab sõimama või tarvitab koguni rusikaid. Nõnda enast maksmata pannes ta juhib ära oma norutunde-

pinge. Seega muidugi ta talitab ühiselu nõuete vastaselt. Sündsustundega inimene ei astu säärast sammu, sest ta on õppinud ennast valitsema. Nii aga ta siiski ei saa oma norutundepinget ära juhtida, ta ei saa ära reageerida. Ta tuleb koju, on pahane, näost kahvatu või punane, süda klopib, käed värisuvad, vahest isegi ei taha süüa ega saa magada ja kogu aeg mõtleb kuidas vastasele tasuda, kas parajal kohal sõnaga või jälle kohtuvõimude kaudu.

Kuidas on aga lugu siis, kui igasugune „lepituse“ võimalus puudub? Mõeldagu näiteks õrnahingelisele õpilasele karmi õpetaja suhtes, sõdurile ohvitseri, või alluvale ametnikule ja töölisele ülemuse suhtes. On veel palju teisi olukordi, kus ei ole võimalik oma vaateid läbi viia ja kõiki oma soove rahuldada.

Norutunde pinget (eeldus närvilisusele) võivad tekitada pettumused, kõik rahuldamata „mina“ soovid ja ihad, või ka nende ebanormaalne rahuldamine, ja kõik konfliktid elus, criti hingelised.

Kuidas oleks aga võimalik tekkinud hingelisest pingest vabaks saada, ilma et tekiks närvilisus? Või kas on see üldse võimalik?

Siin on siiski hingealale kuuluv hea tühjendamise võimalus või vahend. Õnnelik on see, kes rahuliku kaalutluse järele tuleb veendumusele, et „kogu see asi“ ei olegi väärt, et ärritada. Hea on, kui tühjast pahandusest saadakse üle mõistliku arusaamisega: „pole väärt pahandamiseks“.

Kui aga mõistus, see meie enese kohtumõistja, ütleb, et hingeline pinget — ärritus, pahandus — on õigustatud ja et see nõuab lepitust, siis on õnnelik ka see, kes usaldab seadust ja kohut. Kui aga kuidagi ei ole võimalik norutundepingest vabaneda, siis tekib närvilisus.

Et ühel tekivad norutunded, teisel mitte, on tingitud inimese hingelisest konstitutsioonist (s. o. kaasasündinud vastuvõtlikkusest). Siiski suur on ümbruse ja kasvatuse mõju. Alati võib inimene vastu võtta välismaailmast muljeid või ärritusi, mis kõigutavad hingelist tasakaalu ja võivad tekitada norutunnet. Ometi alati ei teki sellest närvilisus. Näiteks kohese reflektorse ärrituse puhul, või kui tekkiv pinget saab ära juhitud vaimse jõu, nagu mõistuse või usu läbi. Neil juhtumitel on kõrvaldatud põhjus närvilisuse tekkimiseks.

Närvilisuse põhjustavad aga need olukorrad, kus norutundepinget jääb ära reageerimata. Hingelisest konfliktist tekkinud norutunded võivad saada ka teadvusest välja tõrjutud ja alateadvusesse surutud. Eeskätt tõrjub norutundeid alateadvusesse „mina“ moraalne kontroll, seksuaalkihud ja teised häbi ja piinlikkust tekitavad elamused. Alateadvuses nad toimivad aga edasi. Ka seal esineb pinget, mis otsib väljapääsu. See alateadvuse tegevus on samuti seotud aju funktsiooniga. Need alateadvuslikud aju funktsioonid võivad aga teadvusetult edasi toimida ja põhjustada mitmesuguseid närvilisuse sümptomeid

ja haigusi. Neile alateadvuse kompleksidele on teinekord raske jälile saada. Vahest võib siin aidata hea psühhoanalüüs. Näiteks reedab juba lihtsa kõneluse puhul patsiendi punastumine, kohmetus jne. alateadvusliku kompleksi olemasolu.

Nagu alateadvusest tingitud elundite talitus ei allu meie tahtele ega mõistuse kontrollile ja on seetõttu ebaotstarbekohane, nii ei allu ka siseelundite (vegetatiivsete organite) tegevus meie tahele. Kuid vegetatiivsete organite tegevus allub sellest hoolimata närvikava mõjule. Hingelistel elamustel on aga vegetatiivse erkkonna kaudu mõju siseelundite tegevusele, nende tegevust õiges suunas soodustavas või tõkestavas toimes.

Niinimetatud „hirmuneuroosid“, mis tekivad teatud kartusest mingi haiguse ees ja puudulikust teadmisest selle haiguse kohta, on väga sagedased. Kõige harilikumad on vähja- ja tiisikusekartus. Ainult hirm haiguse pärast võib põhjustada kehalisi sümptome, mis on väga sarnased tõelise haiguse omadele. Hirmu läbi on hingeline tasakaal häiritud, ja see kutsub esile närvilisi sümptome.

Nii siis, mis on närvilisus?

— On olnud mingisugune konflikt välismaailmaga, mis on jäänud lahendamata. Sellest on tekkinud hingelise tasakaalu häire, ja sellest norutundepinge. Ärajuhtimata või vabastamata norutundepinge põhjustab närvilisuse.

Ravi. Millised on väljavaated närvilisuse ravi suhtes? Peaaegu igasugune närvilisus on ravitav, sest on võimalik saada isandaks oma norutunnete üle, sulgeda närvilisuse allikad ning sellega kõrvaldada selle mõju.

Vaimse ületootamise ja liigväsimume puhul on vajalik mõõdukus töös ja küllaldane puhkus. Küllaldane ja rahulik suvepuhkus, soovitatav maal. Broomi soolad, tarvitatud pikemat aega, on vahest aju ärritatavuse vähendamiseks kasulikud. (Rp. Kal. brom. 8,0, natr. brom., amm. brom. ää 4,0, aq. dest. 200,0. S. 3 × päevas 1 supil.) Samuti ka luminaal ja külm balderjanitee või -tinktuur. Ka elektroravi, massaaž ja mitmesugused looduslikud ravivad võivad osutada kasulikeks. Samuti hormonaalne ravi klimakteeriumi puhul. Ka arseenil, kaltsiumil ja vitamiinidel võivad olla oma teened. Kuid kõigi nende põhiline mõju on teine. Sel puhul sugestiivne mõju on ikkagi kõige suurem. Kindel usk, et see või teine vahend aitab, on peaasi.

Närvilisuse põhiline ravi seisab põhjuse leidmises ja selle kõrvaldamises. Kõige tähtsam on hinge korrastamine. Hinge korratuse kaotamine aitab kõrvaldada ka sellest tingitud kehalised sümptoomid või orgaanilised häired. Närvilisele peab selgeks tegema tema konflikti põhjuse, kõrvaldama norutunde ja teadmatusest võrsunud rahutuse ja hirmu, ja sellega vabastama pinget, mis oli mõjunud keha organitele valu ja haigust tekitavalt.

Hingeravi töötab mõistusega. Haige peab selgesti nägema sidet põhjuse ja mõju — konflikti ja haiguse — vahel. Suure hoole ja järjekindlusega tuleb uurida, otsida (selgitada lapse-iga, küpsemis-iga, täis-iga ja kutse- või ärielu), kuni on leitud haiguse põhjus — konflikt, mis on teadlikult või teadmata tekitanud norutundepinge.

Kui põhjused on leitud, siis tuleb need välja juurida. Hirm ja kahtlus tuleb võita.

1. Haige tahe on siin suure tähtsusega: tahe terveks saada ja terve olla. Haige tahtejõudu ja eneseusaldust tuleb äratada, süvendada ja tugevaks kasvatada. Alaväärtuse-kompleks (tuleb võita tahte ja eneseväärtuse kasvatamisega. Ka moraalselt alaväärtusetunnet süvendavad momendid (seksuaalsed kõrvalekaldumised, alkoholism jne.) tuleb kõrvaldada ja haige hingelist selgroogu kõvendada karskusega seksuaal ja muul alal, mis ka õnnestub elu muutmise (kehalised harjutused, töö) ja enesekasvatuse läbi. Tahte kasvatamisega paralleelselt ja võrdselt peab sündima ka tahte teostamine, et enesega mitte sisemiselt jälle uuesti konflikti sattuda. Siin peab veel toonitama, et tahte kasvatamine ei seisa mitte isikupäraste soovide üleskrüvimises, vaid rohkem neist soovidest loobumises ja teoinimeseks saamises.

2. Tahtenõrkue puhul on suureks abistavaks jõuks usk. Tõeline usk suudab kõik. Suur hulk inimlikke konflikte kõrvaldatakse usu väega. Arst talitaks väga halvasti, kui ta tahaks röövida või naeruvääristada kellegi õnneliku usutunnet. — On tunde- ja mõistuseinimesi, elujaatajaid ja elueitajaid — õnnelikke tõeleidjaid ja õnnetuid „tõetsijaid“. Tõeline usk on usaldusvahekord Kõigekõrge-maga, ülemusega, arstiga ja kõigi kaasinimestega. Haigust tekitav kahtlemine, hirm ja arvustamine on kõrvaldatud. Jääb tervendav harmooniline tasakaalu vahekord. See on heaolu ja tervise alus.

3. Ka mõistus ei ole oma osa. Vahest piisab juba närvilise häire põhjuse selgitamine ja tunnetamine, et haigust ühel hooil kõrvaldada. Mõne ammu unustatud hingelise elamuse või konflikti, kui haiguse põhjuse, avastamine valgustab patsiendi mõistust vahest selliselt, et selle samaga juba on haigus kõrvaldatud. Säärasel tõepärasel enesetundmisel on suur tervendav mõju. Iseteadvus ja enesekindlus on väärikad tervise tegurid, sest on ju närviline kui udus kõndija, kes iga järgmise sammu pärast kardab ja väriseb. Selgus ja kindlus on närvilise valgus ja eluõnn. Kui ta selles täielises päisepäeva valguses tagasi vaatab ja näeb oma rännakuid haiguse eksiteedel ja näeb nüüd enda ees teejuhist, mis teda peab viima tervise maale, siis ta põgeneb rõõmuga pimedusest ja astub julgelt ja kindlalt selle uue valguse ja tervise rajale.

Ravitav peab tunnetama, mis on mõistlik, ning peab ka selles elama ja töötama. Norutundepingest peab täiesti vabanema. Mõistus peab selle ära juhtima. Norutunde juures ei tohi enam peatuda, sest see oleks enesepetmine, rumalus.

Närvilisusest paranemine on — õige ellusuhtumine, arusaamine tõelisusest. Hingearst võib osutada siin kasulikuks vahendajaks, kui ise kõigi hingeliste probleemide lahendamiseks ei tulla toime.

Närvilisele peab ikka ja jälle selgeks tegema, et tema kehaline haigus on hingelise norutunde reaktsioon, kuna tema närvid on terved.

Ravi peab teostama hingelise korrastamise ja looma hingelise tasakaalu. Sest hingeline puhtus tähendab ka kehalist tervist. Ja see ongi ju meie siht.

„Meie Aeg“ ilmub kord kuus. Toimetuse ja talituse Tallinnas, Merepuiestee 14-a. Vastutav toimetaja: M. Bärengrub. Abitoimetaja: H. Pilt. S. P. A. Eesti Liidu väljaanne. Tellimine kõigist postiasutustest. Tellimishind aastaks 2 kr. 50 s., poolaastaks 1 kr. 30 s.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükkikoda, Pikk tänn. 2.

L. Munud 9. mail 1940.

HIND 25 SENTI

Esikaane värvis tehis-intellekt 2021 aastal.

Meie Aeg

Nº 5 1940

